

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrilmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051P0001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Рецензия

На магистърската теза на дипломантката Роза Георгиева Илишкова-Лещанска със
заглавие „Наблюдения върху езика и съдържанието на ръкопис 217 В от
Университетската библиотека с оглед на неговата езикова принадлежност и жанрова
специфика”

От доц. д-р Татяна Илиева Лекова-Дечева

по проект „Компютърни и интерактивни средства за исторически езиковедски
изследвания” (№ BG05P0001.3.3-04/0011/28.08.2009) с водеща организация СУ “Св.
Климент Охридски”

Представената за защита дипломна работа на Роза Георгиева Илишкова-Лещанска „Наблюдения върху езика и съдържанието на ръкопис 217 В от Университетската библиотека с оглед на неговата езикова принадлежност и жанрова специфика“, с научен ръководител доц. д-р Андрей Бояджиев от катедрата по кирилOMETДИЕВИСТИКА на Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Кл. Охридски”, има за цел да представи един непубликуван прогностичен текст в контекста на профетичните и гадателни текстове на славянското средновековие. Както е известно, те са преминали в старобългарската ръкописна традиция от византийските гадателни книги, претърпявайки значителна преработка, благодарение на която изгубват своята архаична емпиричност и се превръщат в шаблонизирана популярна „низова” книжнина. Основни моменти в работата са: обзор на съществуващите главно руски и български научни изследвания на същността, характера, жанровото определение и разволя на гадателните книги; основни схващания за произхода и за мястото им в славянската книжовна традиция; гадателните книги в културните системи на античността и византийското средновековие; типология на гадателните книги според състава и функциите им; сравнителен анализ на текста на изследвания ръкопис със сродни образци от източно и южнославянската традиция – общо петнадесет ръкописа на различни източно и южнославянски Коледници и Гръмници; анализ на фонетичните и

Инвестира във вашето бъдеще!

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrilmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051PO001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

морфологичните особености на текста; речник-индекс; разчитане и компютърен набор на съдържанието на текста; фотокопирно приложение от снимковия материал на текста. Работата е структурирана в 10 основни съдържателни пункта и обемът ѝ обхваща 168 компютърни страници.

Изследването е реализирано като широко филологическо проучване на възникването и развитието на гадателните текстове. Вместо увод имаме обстоен обзор на изследванията по въпроса, като особено внимание е отделено на руските и българските проучвания в посочената област. Особено полезна информация намираме в главата „Гадателните книги в културните системи на Античността и Средните векове“. Тя задава широкообхватния макроконтекст на изследването на колежата Роза Илишкова. В следващата глава е представено типологическо проучване на гадателните книги Гръмници, Коледници, Трепетници и Съновници в контекста на славянската ръкописна традиция според техния състав. На базата на широк сравнителен материал са изведени основните типологични особености на прогностичните произведения и е проведена типологична атрибуция на изследвания текст. Трябва да се отбележи, че тези въвеждащи и задаващи контекста на изследването части са отлично подредени последователно, системно, стегнато и информативно, без да се допускат в изложението излишна описателност и отклонения. В следващата глава е направен структурен анализ на текста, като е проведено сравнително съпоставително проучване в сравнение с близките му в типологично отношение аналози, а именно с книгите Коледник и Гръмник в общо петнадесет източно и южнославянски ръкописа. Следва цяла отделна глава, съдържаща описание на езиковите, главно фонетични и морфологични характеристики на паметника. Езиковият анализ демонстрира една добра езикова и филологическа подготовка на дипломантката. Той е проведен по класическия модел на традиционните старобългарски граматика: анализ на фонетичните особености – промени с носовите гласни – йотувани и нейотувани, ятова гласна, сричкотворни *р* и *л*, употреба на еровете, промени на *ь* и *ы* пред йота и *и*, *щ* и *жд*, африката *дз*, групи *пл*, *бл*, *мл* и *вл*, преглас на задноезичните съгласни пред *ят* и *и*; анализ на морфологичните особености – смесването на красловни окончания, свързано с тенденцията към затвърдяване на консонантната система, промени в склонитбените типове и

Инвестира във вашето бъдеще!

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrillicmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051PO001-3.3-04-0011

Европейски съюз

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

изравняване на падежни окончания, ограничаване на употребата на сложните форми на прилагателните имена; ограничаването на употребата на причастията за сметка на въвеждането на лични глаголни форми. Езиковият анализ налага извода, че езикът има всички особености на прехода към съвременен български книжовен език. Тук като единствен недостатък на работата би могло да се посочи, че при анализа на езиковите явления не е била достатъчно експлицирана ролята на църковнославянската книжовна норма при обяснението на езиковите отклонения. В съдържанието на работата след езиковия анализ е предаден пълен речник-индекс на издавания текст. Основната форма на словоформата е нормализирана според правилата на старобългарската книжовна норма, което е оправдано, предвид на средновековните корени на текста и силното църковнославянско влияние върху него. Работата по речник-индекса е изпълнена съвестно, пунктуално и с вещина – посочено е общото количество на словоформите и е сигнирана всяка отделна употреба, което прави работата с изданието изключително лесна и удобна, въпреки че изпълнението е трудоемко и изискващо прецизност. Следва самото издание на текста, към което не могат да бъдат отправени каквито и да било забележки. Изследването завършва с приложение – фотокопия на снимки от изследвания текст и Библиография.

Като недостатъци на работата бих искала да отбележа, че никъде в текста не се посочва ясно, че това е фрагментарен текст, откъслек от неизвестен ръкопис, не е посочено къде се съхранява текстът, който е основен обект на изследването, не става ясно в кое хранилище се намира, както и под каква сигнатура е регистриран. Извън възможностите на изследователката също така е била и неговата хронологизация, която е един доста сложен филологически въпрос, който на този етап не е бил по силите на младата ни изследователка. От по-дребните забележки би могло да се отбележи, че в работата предаването на изданието на текста би следвало да се постави за улеснение на читателя преди речник-индекса, тъй като последният е следствие от изданието.

Въпреки тези макар и важни и съществени, но все пак технически пропуски изказвам мнение, че дипломантката демонстрира добросъвестност, добра библиографска осведоменост, коректност при боравене с текста и при цитиране, висока езиковедска и литературоведска култура, което прави труда ѝ едно цялостно и много

Инвестира във вашето бъдеще!

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrilmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051P0001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

добро езиковедско изследване на един фрагмент от новобългарски ръкопис. Дори на базата на този малък по обем текстови откъслек дипломантката демонстрира добри филологически умения, които биха ѝ позволили да пристъпи благодарение на придобития си изследователски опит към разностранното изследване и на значително по-архаичен и по-комплексен текст от този. Споделям напълно, че на тези основания дипломната теза на студентката-дипломантка от магистърската степен на дисциплината „Старобългаристика“ на Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“ Роза Георгиева Илишкова-Лещанска достойно заслужава дадената ѝ от комисията по държавен изпит и защита на дипломни работи във Факултета по славянски филологии отлична оценка.

15.11.2011 г.

Рецензент:

София

Изготвил рецензията:

Доц. д-р Татяна Илиева Лекова-Дечева

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативната програма "Развитие на човешките ресурси", съфинансирана от ЕС чрез ЕСФ. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Софийски университет "Св. Климент Охридски" и при никакви обстоятелства не може да се приеме, че този документ отразява официалното становище на ЕС и Договарящия орган.